

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാഭേശികായ നമഃ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ ഉദ്ധവഗീതാസു
॥ അഷ്ടാദശോധ്യായഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാഭേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

॥ അഷ്ടാദശോധ്യായഃ ॥

ശ്രീബാദരായണിരുവാച
സ ഏവമാശംസിത ഉദ്ധവേന
ഭാഗവതമുഖ്യേന ദാശാർഹമുഖ്യഃ |
സഭാജയൻ ഭൃത്യവചോ മുകുന്ദ -
സ്തമാബഭാഷേ ശ്രവണീയവീര്യഃ || 18.1 ||

ശ്രീഭഗവാനുവാച
ബാർഹസ്സത്യ സ വൈ നാത്ര സാധൂർവൈ ദുർജനേരിതൈഃ |
ദുരക്തൈർഭിന്നമാത്മാനം യഃ സമാധാതുമീശ്വരഃ || 18.2 ||

ന തഥാ തപ്യതേ വിദ്ധഃ പുമാൻ ബാണൈഃ സുമർമഗൈഃ |
യഥാ തുദന്തി മർമസ്ഥാ ഹ്യസതാം പരുഷേഷവഃ || 18.3 ||

കഥയന്തി മഹത്പുണ്യമിതിഹാസമിഹോദ്ധവ |
തമഹം വർണയിഷ്യാമി നിബോധ സുസമാഹിതഃ || 18.4 ||

കേനചിദ് ഭിക്ഷുണാ ഗീതം പരിഭൂതേന ദുർജനൈഃ |
സ്മരതാ ധൃതിയുക്തേന വിപാകം നിജകർമണാം || 18.5 ||

അവന്തിഷു ദ്വിജഃ കശ്ചിദാസീദാഡ്യതമഃ ശ്രിയാ |
വാർതാവൃത്തിഃ കദര്യസ്തൂ കാമീ ലുബ്ധ്വേതികോപനഃ || 18.6 ||

ഇതാതയോതിമയസ്തസ്യ വാങ്മാത്രേണാപി നാർചിതാഃ |
ശൂന്യാവസഥ ആത്മാപി കാലേ കാമൈരനർചിതഃ || 18.7 ||

ദുഃശീലസ്യ കദര്യസ്യ ദ്രുഹ്യന്തേ പുത്രബാധവാഃ |
ദാരാ ദുഹിതരോ ഭൃത്യാ വിഷണ്ണാ നാചരൻ പ്രിയം || 18.8 ||

തസ്യൈവം യക്ഷവിത്തസ്യ ച്യുതസ്യാഭയലോകതഃ |
ധർമകാമവിഹീനസ്യ ചുക്രൂധുഃ പഞ്ചഭാഗിനഃ || 18.9 ||

തദവധ്യാനവിസ്രസ്ത പുണ്യസ്തസ്യ ഭൂരിദ |
അർഥോപ്യഗച്ഛന്നിധനം ബഹ്യായാസപരിശ്രമഃ || 18.10 ||

ഇതാതയോ ജഗൃഹുഃ കിഞ്ചിത് കിഞ്ചിദ് ദസ്യവ ഉദ്ധവ |
ദൈവതഃ കാലതഃ കിഞ്ചിദ് ബ്രഹ്മബന്ധോർനൃപാർഥിവാത് || 18.11 ||

സ ഏവം ദ്രവിണേ നഷ്ടേ ധർമകാമവിവർജ്ജിതഃ |
ഉപേക്ഷിതശ്ച സ്വജ്ഞൈശ്ചിന്താമാപ ദുരത്യയാം || 18.12 ||

തസ്യൈവം ധ്യായതോ ദീർഘം നഷ്ടരായസ്തപസിനഃ |
ഖിദ്യതോ ബാഷ്പകംഠസ്യ നിർവേദഃ സുമഹാനഭൂത് || 18.13 ||

സ ചാഹേദമഹോ കഷ്ടം വൃഥാഽത്ഥാ മേന്യുതാപിതഃ |
ന ധർമായ ന കാമായ യത്യാർത്ഥായാസ ഈദൃശഃ || 18.14 ||

പ്രായേണാർത്ഥഃ കദര്യാണാം ന സുഖായ കദാചന |
ഇഹ ചാത്ഥോപതാപായ മൃതസ്യ നരകായ ച || 18.15 ||

യശോ യശസിനാം ശുദ്ധം ശ്ലാഘാ യേ ഗുണിനാം ഗുണാഃ |
ലോഭഃ സ്വൽപോപി താൻ ഹന്തി ശ്വിത്രോ രൂപമിവേക്ലിതം || 18.16 ||

അർഥസ്യ സാധനേ സിദ്ധേ ഉത്കർഷേ രക്ഷണേ വ്യയേ |
നാശോപഭോഗ ആയാസസ്താസശ്ചിന്താ ഭ്രമോ നൃണാം || 18.17 ||

സ്തേയം ഹിംസാനൃതം ദംഭഃ കാമഃ ക്രോധഃ സുയോ മദഃ |
ഭേദോ വൈരമവിശ്വാസഃ സംസ്കർധാ വ്യസനാനി ച || 18.18 ||

ഏതേ പഞ്ചദശാനർമ്മാ ഹൃദമമുലാ മതാ നൃണാം |
തസ്മാദനർമ്മമർമാഖ്യം ശ്രേയോർഥീ ദൂരതസ്ത്യജേത് || 18.19 ||

ഭിദ്യന്തേ ഭ്രാതരോ ദാരാഃ പിതരഃ സുഹൃദസ്തഥാ |
ഏകാസ്തിഗ്ധാഃ കാകിണിനാ സദ്യഃ സർവ്വേരയഃ കൃതാഃ || 18.20 ||

അർഥേനാൽപീയസാ ഹ്യേതേ സംരബ്ധാ ദീപ്തമന്യവഃ |
ത്യജന്ത്യാശു സ്വധോ ഘ്ലന്തി സഹസോത്സൃജ്യ സൗഹൃദം || 18.21 ||

ലബ്ധ്വാ ജൻമാമരപ്രാർഥ്യം മാനുഷ്യം തദ് ദ്വിജാഗ്ര്യതാം |
തദനാദ്യത്യ യേ സ്വാർഥം ഘ്ലന്തി യാന്ത്യശുഭാം ഗതിം || 18.22 ||

സ്വർഗാപവർഗയോർദ്വാരം പ്രാപ്യ ലോകമിമം പുമാൻ |
ദ്രവിണേ കോന്മുഷജേജ്ഞത മർത്യോന്മഥസ്യ ധാമനി || 18.23 ||

ദേവർഷിപിതൃഭൂതാനി ഇതാതീൻ ബന്ധൂംശ്ച ഭാഗിനഃ |
അസംവിദജ്യ ചാത്മാനം യക്ഷവിത്തഃ പതത്യധഃ || 18.24 ||

വൃഗ്മയാർഥേഹയാ വിത്തം പ്രമത്തസ്യ വയോ ബലം |
കുശലാ യേന സിദ്ധ്യന്തി ജരഃ കിം നു സാധയേ || 18.25 ||

കസ്മാത് സക്ലിശ്യതേ വിദ്വാൻ വൃഗ്മയാർഥേഹയാസകൃത് |
കസ്യചിൻമായയാ നൂനം ലോകോയം സുവിമോഹിതഃ || 18.26 ||

കിം ധനൈർധനദൈർവാ കിം കാദൈർവാ കാമദൈരുത |
മൃത്യുനാ ഗ്രസ്യമാനസ്യ കർമ്മഭീർവോത ജൻമദൈഃ || 18.27 ||

നൂനം മേ ദഗവാംസ്തൂഷ്ടഃ സർവദേവമയോ ഹരിഃ |
യേന നീതോ ദശാമേതാം നിർവേദശ്ചാത്മനഃ പ്ലവഃ || 18.28 ||

സോഹം കാലാവശേഷേണ ശോഷയിഷ്യേഗമാത്മനഃ |
അപ്രമത്തോഽഖിലസ്വാർഥേ യദി സ്മാത് സിദ്ധ ആത്മനി || 18.29 ||

തത്ര മാനുജോദേരൻ ദേവാസ്ത്രിഭുവനേശ്വരാഃ |
മുഹൂർത്തേന ബ്രഹ്മലോകം ഖട്ടാംഗഃ സമസാധയത് || 18.30 ||

ശ്രീഭഗവാനുവാച
ഇത്യഭിപ്രേത്യ മനസാ ഹ്യാവന്ത്യാ ദ്വിജസത്തമഃ |
ഉൻമുച്യ ഹൃദയഗ്രന്ഥീൻ ശാന്തോ ഭിക്ഷുരഭൂൻമുനിഃ || 18.31 ||

സ ചചാര മഹീമേതാം സംയതാത്മേന്ദ്രിയാനിലഃ |
ഭിക്ഷാർഥം നഗരഗ്രാമാനസംഗോഽലക്ഷിതോഽവിശത് || 18.32 ||

തം വൈ പ്രവയസം ഭിക്ഷുമവധൂതമസജ്ജനാഃ |
ദൃഷ്ട്വാ പര്യഭവൻ ഭദ്ര ബഹ്വിഭിഃ പരിഭൂതിഭിഃ || 18.33 ||

കേചിത്ത്രിവേണും ജഗൃഹൂരേകേ പാത്രം കമണ്ഡലും |
പീഠം ചൈക്യേക്ഷസൂത്രം ച കന്മാം ചീരാണി കേചന || 18.34 ||

പ്രദായ ച പുനസ്താനി ദർശിതാൻയാദദുർമുനേഃ |
അന്നം ച ദൈക്ഷ്യസമ്പന്നം ഭുഞ്ജാനസ്യ സരിത്തടേ || 18.35 ||

മൂത്രയന്തി ച പാപിഷ്ടാഃ ഷീവന്ത്യസ്യ ച മുർധനി |
യതവാചം വാചയന്തി താഡയന്തി ന വക്തി ചേത് || 18.36 ||

തർജ്ജയന്ത്യപരേ വാഗ്ഭിഃ സ്തേനോഽയമിതി വാദിനഃ |
ബധ്നന്തി രജ്ജ്വാ തം കേചിദ് ബധ്യതാം ബധ്യതാമിതി || 18.37 ||

ക്ഷിപന്ത്യേകേവജാനന്ത ഏഷ ധർമധ്വജഃ ശരഃ |
ക്ഷീണവിത്ത ഇമാം വൃത്തിമഗ്രഹീത് സ്വജ്ഞോജ്ഞിതഃ || 18.38 ||

അഹോ ഏഷ മഹാസാരോ ധൃതിമാൻ ഗിരിരാഡിവ |
മൗനേന സാധയത്യർഥം ബകവദ് ദൃഢനിശ്ചയഃ || 18.39 ||

ഇത്യേകേ വിഹസന്ത്യേനമേകേ ദുർവാതയന്തി ച |
തം ബബന്ധൂർനിരുരുധൂർയഥാ ക്രീഡനകം ദ്വിജം || 18.40 ||

ഏവം സ ഭൗതികം ദുഃഖം ദൈവികം ദൈഹികം ച യത് |
ഭോക്തവ്യമാത്മനോ ദിഷ്ടം പ്രാപ്തം പ്രാപ്തമബുധ്യത || 18.41 ||

പരിഭൂത ഇമാം ഗാമാമഗായത നരാധമൈഃ |
പാതയദ്ഭിഃ സ്വ ധർമസ്ഥോ ധൃതിമാസ്ഥായ സാത്തതികീം || 18.42 ||

ദ്വിജ ഉവാച
നായം ജനോ മേ സുഖദുഃഖഹേതു -
ർന ദേവതാത്മാ ഗ്രഹകർമകാലാഃ |
മനഃ പരം കാരണമാമനന്തി
സംസാരചക്രം പരിവർതയേദ് യത് || 18.43 ||

മനോ ഗുണാൻ വൈ സൃജതേ ബലീയ -
സ്തതശ്ച കർമാണി വിലക്ഷണാനി |
ശുക്ലാനി കൃഷ്ണാൻയഥ ലോഹിതാനി
തേഭ്യഃ സവർണാഃ സ്യുതയോ ഭവന്തി || 18.44 ||

അനീഹ ആത്മാ മനസാ സമീഹതാ
ഹിരൺമയോ മത്സവ ഉദ്വിചഷ്ടേ |
മനഃ സ്വലിംഗം പരിഗൃഹ്യ കാമാൻ
ജുഷൻ നിബദ്ധോ ഗുണസംഗതോസൗ || 18.45 ||

ദാനം സ്വധർമോ നിയമോ യമശ്ച
ശ്രുതഞ്ച കർമാണി ച സദ്വ്രതാനി |
സർവേ മനോനിഗ്രഹലക്ഷണാന്താഃ
പരോ ഹി യോഗോ മനസഃ സമാധിഃ || 18.46 ||

സമാഹിതം യസ്യ മനഃ പ്രശാന്തം
 ദാനാദിഭിഃ കിം വദ തസ്യ കൃത്യം |
 അസംയതം യസ്യ മനോ വിനശ്യദ്
 ദാനാദിഭിഃശ്ചേദപരം കിമേഭിഃ || 18.47 ||

മനോവശ്യേന്യേ ഹൃദവൻ നൃ ദേവാ
 മനശ്ച നാൻയസ്യ വശം സമേതി |
 ഭീഷ്മോ ഹി ദേവഃ സഹസഃ സഹീയാൻ
 യുഞ്ജയാദ് വശേ തം സ ഹി ദേവദേവഃ || 18.48 ||

തം ദുർജയം ശത്രുമസഹ്യവേഗ -
 മരുന്തുദം തന്ന വിജിത്യ കേചിത് |
 കുർവന്ത്യസദ്വിഗ്രഹമത്ര മർത്യൈ -
 ര്ചിത്രാൺയുദാസീനരിപുൻ വിമുഢാഃ || 18.49 ||

ദേഹം മനോമാത്രമിമം ഗൃഹീത്വാ
 മമാഹമിത്യന്ധധിയോ മനുഷ്യാഃ |
 ഏഷോഽഹമന്യോഽയമിതി ഭ്രമേണ
 ദുരന്തപാരേ തമസി ഭ്രമന്തി || 18.50 ||

ജനസ്തു ഹേതുഃ സുഖദുഃഖയോഽശ്ചേത്
 കിമാത്മനശ്ചാത്ര ഹി ഭൗമയോസ്തത് |
 ജിഹ്വാം ക്വചിത് സന്ദശതി സ്വദദ്ഭി -
 സ്തദ്ഭേദനായാം കതമായ കുപ്യേത് || 18.51 ||

ദുഃഖസ്യ ഹേതുർയദി ദേവതാസ്തു
 കിമാത്മനസ്തത്ര വികാരയോസ്തത് |
 യദംഗമംഗേന നിഹന്യതേ ക്വചിത്
 ക്രൂധ്യേത ക്വൈസ്മൈ പുരുഷഃ സ്വദേഹേ || 18.52 ||

ആത്മാ യദി സ്വാത് സുഖദുഃഖഹേതുഃ
 കിമന്യതസ്തത്ര നിജസ്വഭാവഃ |
 ന ഹ്യാത്മനോന്യദ് യദി തന്മുഷാ സ്വാത്
 ക്രുധേത കസ്താന്ന സുഖം ന ദുഃഖം || 18.53 ||

ഗ്രഹാനിമിത്തം സുഖദുഃഖയോശ്ചേത്
 കിമാത്മനോജ്ഞസ്യ ജനസ്യ തേ വൈ |
 ഗ്രഹൈർഗ്രഹസ്യേവ വദന്തി പീഡാം
 ക്രുധേത കസ്മൈ പുരുഷസ്തോന്യഃ || 18.54 ||

കർമാന്തൂ ഹേതുഃ സുഖദുഃഖയോശ്ചേത്
 കിമാത്മനസ്തദ്ധി ജഡാജഡത്യേ |
 ദേഹസ്തചിത് പുരുഷോന്യം സുപർണ്ഠഃ
 ക്രുധേത കസ്മൈ ന ഹി കർമമൂലം || 18.55 ||

കാലന്തൂ ഹേതുഃ സുഖദുഃഖയോശ്ചേത്
 കിമാത്മനസ്തത്ര തദാത്മകോന്യസൗ |
 നാഗേർഹി താപോ ന ഹിമസ്യ തത്ത്വാത്
 ക്രുധേത കസ്മൈ ന പരസ്യ ദ്വന്ദ്വം || 18.56 ||

ന കേനചിത്ക്വാപി കഥഞ്ചനാസ്യ
 ദ്വന്ദ്വാപരാഗഃ പരതഃ പരസ്യ |
 യമാഹമഃ സംസൃതിരൂപിണഃ സ്വാ -
 ദേവം പ്രബുദ്ധോ ന ബിഭേതി ഭൂതൈഃ || 18.57 ||

ഏതാം സ ആസ്ഥായ പരാത്മനിഷ്ഠാ -
 മധ്യാസിതാം പൂർവതമൈർമഹർഷിഭിഃ |
 അഹം തരിഷ്യാമി ദുരന്തപാരം
 തമോ മുകുന്ദാംഘ്രിനിഷേവയൈവ || 18.58 ||

ശ്രീഭഗവാനുവാച

നിർവിദ്യ നഷ്ടദ്രവിണേ ഗതക്ലമഃ

പ്രവ്രജ്യ ഗാം പര്യടമാന ഇത്ഥം |

നിരാകൃതോത്സദ്ഭിരപി സ്വധർമാ -

ദകമ്പിതോമൃം മൂനിരാഹ ഗാഥാം || 18.59 ||

സുഖദുഃഖപ്രഭോ നാൻയഃ പുരുഷസ്യാത്മവിഭ്രമഃ |

മിത്രോദാസീനരിപവഃ സംസാരസ്തമസഃ കൃതഃ || 18.60 ||

തസ്മാത് സർവാത്മനാ താത നിഗൃഹാണ മനോ ധിയാ |

മയ്യാവേശിതയാ യുക്ത ഏതാവാൻ യോഗസംഗ്രഹഃ || 18.61 ||

യ ഏതാം ഭിക്ഷുണാ ഗീതാം ബ്രഹ്മനിഷ്ഠാം സമാഹിതഃ |

ധാരയംശ്രാവയംശരൂൺവൻ ദ്വന്ദ്വൈർഭൈവദിഭൂയതേ || 18.62 ||

|| ഇതി ഉദ്ധവഗീതാസു അഷ്ടാദശോധ്യായഃ സമാപ്തഃ ||